

СЕКЦІЯ 5 ІННОВАЦІЇ У ГЛОБАЛЬНІЙ БІРЖОВІЙ СФЕРІ ТА БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

УДК 336

Золота Наталія
студентка групи ПФс-31
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Панухник Олена
доктор економічних наук, професор
завідувачка кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Zolota Natalia
student of the group PFs-31
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Scientific supervisor: Olena Panukhnyk
Doctor of Sciences (Economics), Professor
Head of the Department of Economics and Finance
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЮ METHODS FOR ASSESSING THE QUALITY OF THE LOAN PORTFOLIO

Тези присвячені розкриттю якості кредитного портфелю. Основана увага приділена розгляду методів оцінювання кредитного портфелю банку.

The Theses are dedicated the quality of the loan portfolio. Basic consideration is given to methods of assessing the bank's loan portfolio.

Актуальність даної теми полягає в тому, що в структурі активних операцій банківських установ найбільша частка належить саме кредитним операціям. Це свідчить про те, що важливою є оцінка кредитного портфелю, адже саме від його якості й здатності банків оптимальним чином організувати кредитні операції залежать можливості ефективного розвитку банківської системи. Саме тому необхідним є теоретичне обґрунтування методики оцінювання якості кредитного портфелю.

Проблемам управління якістю кредитного портфелю комерційного банку присвячено значну кількість праць як вітчизняних, так і зарубіжних економістів, що підтверджує важливе місце даної проблеми для ефективного функціонування банківської системи. Теоретичні аспекти управління якістю кредитного портфелю відображені в роботах провідних вітчизняних вчених-економістів, а саме: І. Бланка, О. Васюренка, В. Вітлінського, О. Дзюблюка, В. Лагутіна, А. Пересади, О. Пернарівського, Л. Примостки, М. Савлука, В. Суторміної та багатьох інших.

Метою тез є дослідити особливості методики оцінювання якості кредитного портфелю в банківській системі України.

У сучасному світі одним із активних і ефективних «учасників» економічних процесів є кредит. Без нього не можуть функціонувати ні держави, ні підприємства та організації, ні населення. За допомогою кредиту задовольняються тимчасові потреби в коштах,

відбуваються «припливи» й «відпливи» коштів, що, в свою чергу, сприяє подоланню затримки відтворювального процесу та забезпечує його безперервність і прискорення, дозволяє створювати запаси, розширити виробництво, створюється нова вартість.

Під кредитним портфелем комерційного банку розуміють сукупність вимог банку по кредитах, які класифіковані по критеріях, пов'язаних із різними чинниками кредитних ризиків або способами захисту від нього [1].

Основні методи оцінки якості кредитного портфелю банку поділяються на: методи експертних оцінок, статистичні методи та аналітичні методи.

До методу експертних оцінок належать:

1. Рейтинговий метод – метод, яким банк розраховує рейтинг та робить висновок про кредитоспроможність позичальника. У рейтингу якості кредитного портфелю застосовується номерна та бальна система, поєднання цих двох систем дає найкраще оцінювання якості кредитного портфелю; також застосовується показник фінансового стану позичальника [2].

2. Метод «Дерево рішень» – один із методів автоматизованого аналізу даних, при якому правила надаються у вигляді послідовної структури, в якій кожному вузлу відповідає єдиний вузол, який і дає рішення. При практичному використанні цього методу враховується те, що проєкт має мати найближчу, обґрунтовану кількість варіантів розвитку. Найкориснішим цей метод є в тих ситуаціях, коли рішення, прийняті в кожен момент часу, сильно залежать від рішень, які були прийняті раніше і визначають сценарій розвитку майбутніх подій. Переваги методу «Дерево рішень»: 1) швидкісний процес навчання; 2) відтворювання правил у тих сферах, де знання складно абстрагувати; 3) легка та зрозуміла класифікаційна модель; 4) точність прогнозу стає значно вищою [3].

3. Коефіцієнтний аналіз є однією з головних складових фінансового аналізу як початкового етапу обробки інформації про об'єкт оцінки. Цей об'єкт зручно застосовувати тому, що необхідна вихідна інформація отримується в результаті значень коефіцієнтів. Огляд економічної, зарубіжної та вітчизняної літератури показав, що немає чіткого визначеного набору коефіцієнтів якості кредитного портфелю. Кожен автор без серйозних обґрунтувань визначає склад показників, які вони використовують. Тому за підсумками дослідження, проведеного за допомогою коефіцієнтів, можна робити висновки про якість кредитного портфелю [2].

До статистичних методів належать:

1. Метод «Монте-Карло» – являє собою метод так званої імітації для більш приближеного відтворення реальних явищ. Він об'єднує у собі такі аналізи як аналіз чутливості, сприятливості та розподілу вхідних змінних. У практиці застосовують цей метод для демонстрування великих можливостей його використання в умовах невизначеності ризику. Її побудова починається з визначення функціональних залежностей у реальній системі. Після цього одержують кількісний розв'язок, використовуючи теорію ймовірності та таблиці випадкових чисел. Перевагою методу є те, що він дає можливість провести аналіз й оцінку різних «сценаріїв» реалізації кредитної політики та обліку різних факторів ризику в рамках єдиного підходу. Цей метод є дуже зручним для практичного застосування, тому що добре поєднується з іншими економіко-статистичними методами, з теорією ігор та іншими методами дослідження операцій. Практичне застосування даного методу показує, що частіше він дає оптимістичні оцінки, ніж інші методи [2].

2. Кореляційно-регресійний аналіз – метод кількісної оцінки взаємозалежностей між статистичними ознаками, які характеризують окремі суспільно-економічні явища та процеси, зокрема такі, як якість кредитного портфелю банку. Серйозна функціональна залежність реалізується в економіці значно рідше. Набагато частіше спостерігається статистична залежність, зокрема, вона виявляється в тому, що зі змінюванням однієї величини змінюється середнє значення іншої. Така залежність називається кореляційною. Зазначеними методами розв'язують дві основні задачі:

- знаходження загальної закономірності, що характеризує залежність двох або більше кореляційно пов'язаних змінних, тобто розробка математичної моделі зв'язку що є задачею регресійного аналізу;

- визначення тісноти зв'язку (задача кореляційного аналізу).

Значення кореляційного аналізу полягає в тому, що він дає змогу кількісно виміряти та оцінити механізм взаємодії факторних ознак, а його параметри використовуються як знаряддя регулювання якості кредитного портфеля [2].

3. Скоринг – його моделі на основі попередньої інформації про клієнта дозволяють кількісно розраховувати його кредитоспроможність. Завдяки скоринговим методам можна обробляти нелімітовану кількість заявок. Скорингові методи сприяють формуванню різноманітної клієнтської бази та за наявності ефективних моделей не вимагають особливих навичок персоналу і постійного контролю. З метою класифікації й визначення ознак надійних і безнадійних клієнтів щодо погашення кредитного боргу, в основу кредитного скорингу покладено вивчення кредитних історій позичальників, які в минулому отримували позики. Скоринг – це математична модель у вигляді зваженої суми певних характеристик, побудована з метою з'ясування ймовірності повернення кредиту конкретним позичальником. Тобто, завдяки скорингу можна оцінити як фінансовий, так і діловий ризик [2].

4. Таксономічний аналіз – несе у собі багато плюсів та єзручний у застосуванні, тому що він дозволяє вирішити проблемивпорядкування багатовимірних об'єктів та процесів щодопевного нормативного вектора – еталону. Інтегральний показник використовується для співставлення об'єктів, для яких характерні велика кількість ознак, відповідно його побудова можлива лише з використанням процедур таксономічного аналізу. Для того, щоб здійснити аналіз стану саме кредитної діяльності банків, використовується багато коефіцієнтів та нормативів. Через те, що їх одночасно застосовують, це значно ускладнює аналіз стану кредитної діяльності. Тобто це означає, що виникає потреба в розрахунку інтегрального показника, який би являв собою синтетичну величину, рівнодіючу всіх сил. У якості такого показника можна використати таксономічний показник рівня розвитку [2].

До аналітичних методів належить стрес-тестування – це сукупність методів оцінки чутливості кредитного портфеля до істотних змін макроекономічних показників або винятковим, але можливим подіям. Цей метод являє собою оцінку того, як може вплинути на фінансовий стан банку низка заданих шоківих ситуацій, тобто змін до факторів ризику, відповідних винятковим, але вірогідним подіям. Тобто, мета цього методу полягає в оцінці можливих збитків при тій чи іншій стресовій ситуації [2].

Таким чином, при написанні тез було проведено дослідження особливостей методики оцінювання якості кредитного портфелю та описано кожен метод, що є важливим для покращення якості кредитного портфелю та банківської системи в цілому.

Перелік використаних джерел:

1. Нечаєва І.А., Каплан Ю.О. Теоретичні основи управління якістю кредитного портфеля. Бізнесінформ. 2011. № 6. С. 115-118
2. Тисячна Ю.С. Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку. Проблеми економіки. 2014. № 1. С. 278-283
3. Тептя О. В. Організація системи управління кредитним портфелем у комерційному банку Вісник ХНУ. Економічні науки. 2009. № 5. С. 141-144